

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
кандидата юридичних наук,
судді Хустського районного суду Закарпатської області
Сідея Ярослава Ярославовича
на дисертацію **Курах Лариси Василівни**
«Адміністративно-правовий механізм забезпечення права на
цілісність особистості: сутнісний зміст та гарантії захисту»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове
право; інформаційне право
(081 – Право)

Актуальність теми дисертаційного дослідження Курах Л.В. «Адміністративно-правовий механізм забезпечення права на цілісність особистості: сутнісний зміст та гарантії захисту» є беззаперечною в силу низки обставин.

Сучасні світові тенденції однозначно демонструють актуальність прав людини в сфері біомедицини, генетики та геноміки. Стрімкий прогрес в таких науках та технологіях регулярно ставить все нові й нові виклики перед науковцями та практиками права, змушуючи національні та міжнародні спільноти безупинно створювати норми та механізми, покликані забезпечити та захистити права та свободи людини.

Тим часом, тематика теорії та механізму забезпечення права на цілісність особистості залишається слабо закріпленою в законодавстві та не «завойовує сердець» вітчизняних представників юридичної доктрини. Така ситуація, звісно ж, залишає негативний відбиток на практичному аспекті та судовій практиці в сфері досліджуваної проблематики, а також зменшує конкурентоспроможність України в сфері медицини та біології, шкодячи економіці та ефективним євроінтеграційним процесам.

Належна ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечується тим, що вони базуються на досить солідній теоретичній основі, яку склали наукові праці відомих вітчизняних і зарубіжних вчених. Окрім доктринальних джерел, автором опрацьовано велику кількість національних та міжнародних правових актів, а також детально

проаналізовано судову практичну діяльність ЄСПЛ в рамках окресленої теми дисертації.

Наукові результати проведених Ларисою Василівною досліджень ґрунтуються на достатній методологічній основі, яка включає систему різноманітних філософсько-світоглядних, загальних та спеціальних наукових методів дослідження, а саме діалектичного, історико-правового, формально-юридичного, порівняльно-правового та ін.

Наукова обґрунтованість та достовірність сформульованих положень, висновків, пропозицій та рекомендацій підтверджується апробаціями на міжнародних та українських наукових та науково-практичних конференціях.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, дисертаційна робота являється одним з перших комплексних адміністративно-правових досліджень права на цілісність особистості, його змісту та гарантій захисту. Зокрема, про інноваційний характер дисертаційного дослідження свідчить коло завдань, які були поставлені автором для досягнення його мети. Можна констатувати, що дисертаційне дослідження Курах Л.В., як результат наукового аналізу і власних міркувань автора, є новим поглядом на порушені в роботі проблеми. Цей напрямок дослідження видається особливо важливим у сучасних умовах становлення та розвитку адміністративного права.

За змістом Розділу I дисертації, до наукових здобутків дисертанта можна віднести характеристику різновидів цілісності особистості, їх змісту та співвідношення. Доведено, що через нерозривний зв'язок останніх, а також з огляду на той факт, що порушення одного з вищеназваних різновидів цілісності особистості тягне за собою також порушення і принаймні одного або ж всіх інших, доречніше розглядати фізичну, психологічну, моральну та соціальну цілісність особистості не як різні окремі її підвиди, а як аспекти єдиного цілого. Розділ II наукової роботи присвячено вивченню особливостей заборони евгеніки, що має на меті селекцію людини, заборони репродуктивного клопування, використання тіла людини та його частин з метою отримання фінансової вигоди, а також аналізу інституту інформованої згоди на медичне втручання. Дослідження, проведені в ході написання Розділу III стосувалися

детальної характеристики існуючої судової практики ЄСПЛ в сфері досліджуваної проблематики, що дало можливість сформулювати положення щодо судового механізму захисту права на цілісність особистості.

Цікавим є підхід автора, згідно якого вперше обґрунтовано взаємозв'язок соціальної цілісності та цілісності моральної, де остання являється такою категорією, яку варто здебільшого розглядати як етичну за характером. Людина є цілісною морально, якщо її вчинки по життю відповідають її внутрішнім поглядам та переконанням, а також з іншого боку – зовнішнім нормам суспільної моралі. Соціальну цілісність, в силу її залежності від ставлення суспільства до особистих переконань відповідної людини, можна визначити як повагу до цілісності моральної, чим одночасно пояснюється і відмінність, і взаємозалежність двох даних категорій.

Варто виділити і позицію стосовно розмежування за змістом та метою інформованої згоди в клінічній медицині та інформованої згоди в рамках дослідницької медицини та біології, а саме, в першому випадку, основною метою визначено медичну допомогу, а ціллю – вилікувати людину; в другому ж випадку на перший план вноситься покращення способів та засобів надання такої медичної допомоги. Інакше кажучи, у першому випадку, невтручання, тобто відмова від медичного втручання може нанести шкоди здоров'ю та життю людини або ж принаймні є такий ризик. В другому випадку – таких наслідків може бути завдано саме втручанням зі сторони професіоналів.

Особливо цінними в теоретичному та практичному плані є також висновки про обсяг права на цілісність особистості, що було проаналізовано через його межі, якими було названо формальні та спеціально встановлені межі, а саме заборону репродуктивного клонування, еugenіки з метою селекції людини та використання тіла людини з метою отримання фінансової вигоди, а також загальні, тобто інше право людини, в даному випадку – права лікарів та їх обов'язки діяти максимально на користь особи.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Основні положення, узагальнення, висновки та пропозиції дисертаційного дослідження обговорювалися на попередньому

захисті на кафедрі адміністративного, фінансового та інформаційного права юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», а також оприлюднені в ході проведення міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми вдосконалення законодавства та правозастосування» (м. Запоріжжя, 25–26 жовтня 2019 р.), а також міжнародної науково-практичної конференції «Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку» (м. Запоріжжя, 27–28 березня 2020 р.).

Основні положення дисертації викладені у 5 наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, в тому числі в одному зарубіжному науковому виданні, а також у 2 тезах доповідей вітчизняних та міжнародних науково-практичних конференцій.

Водночас, як і будь-яке інше дисертаційне дослідження, робота Курах Л.В. містить окремі дискусійні положення, які можуть стати підґрунтям для виокремлення деяких побажань чи запитань:

На сторінці 69 дисертації, в ході аналізу якісних характеристик змісту права на цілісність особистості, Лариса Василівна зазначає, що особливістю даного права можна визначити те, що воно включає в себе в повній мірі чотири елементарні види прав: вимоги, свободи, повноваження та імунітети. Попри це, дисертанткою не розкривається їх зміст саме через призму цілісності особистості.

В підрозділі 2.1., досліджуючи співвідношення цілісності особистості з особистою недоторканністю, дисертантка стверджує, що дві дані категорії помилково сприймати як одне й те саме і що причина цьому в некоректному перекладі Хартії основоположних прав Європейського Союзу на російську/українську мови. В той же час, характер взаємозв'язку цілісності особистості та особистої недоторканності залишається не цілком зрозумілим з тексту наукової роботи.

В Розділі III даної дисертації про право на цілісність особистості в практиці Європейського суду з прав людини, авторка всебічно дослідила дану тематику, проаналізувала тексти судових рішень та визначила позитивні та негативні сторони в прецедентному праві даного органу. При цьому, вітчизняна

судова практика в сфері досліджуваного питання залишилася поза увагою в роботі. Цікаво почути думку Лариси Василівни стосовно українських судових реалій щодо права на цілісність особистості.

Значені зауваження та побажання є дискусійними та рекомендаційними і в цілому не впливають на загальну високу позитивну оцінку дисертаційного дослідження Лариси Василівни Курах. Дисертаційне дослідження виконано дисертантом самостійно, всі сформульовані в ньому положення та висновки обґрунтовані на базі особистих досліджень автора.

Автореферат дисертації Курах Л.В. повно та адекватно відтворює основні положення та висновки дисертації. Їх зміст і положення, що є предметом захисту, ідентичні. І дисертація, і її автореферат виконані з дотриманням вимог сучасного українського ділового мовлення.

Дисертаційна робота Курах Лариси Василівни на тему «Адміністративно-правовий механізм забезпечення права на цілісність особистості: сутнісний зміст та гарантії захисту» є завершеним науковим дослідженням, яке містить такі, що характеризуються значним рівнем наукової новизни, достатньою мірою обґрунтовані та достовірні теоретичні положення і висновки, є суттєвим вкладом в науку адміністративного права, має самостійний характер, спрямований на розв'язання важливої наукової проблеми та відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, що пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, заслуговує на високу оцінку, а дисертант – присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

кандидат юридичних наук,
Суддя Хустського районного суду
Закарпатської області

Сідей Я.Я.

Підпис засвідчую:

Керівник апарату Хустського районного
Суду Закарпатської області

Савинець Н.І.